

Velg side

Stem **rødgrønt**

nei
TIL ATOMVÅPEN

Valg
2021

LO LO i Oslo

En aktiv boligpolitikk er mulig!

Teodor Barholt har leid på fem ulike adresser i Oslo og Bærum siden 2015. Tiden i studentbolig hos SIO, var langt ryddigere enn å leie privat.

– Lovverket på leiemarkedet virker som det gir alle kortene til utleierne, mener Teodor.

– Det er en stor ubalanse i maktforholdet mellom folk som eier bolig de kan leie ut, og folk som er ute etter et sted å kalle et hjem, fordi de med midler kjøper jo ofte heller enn å leie. Lovverket virker laget for utleie som er ment å være midlertidig, og hvor begge parter er klar over dette.

– Med politikken som føres nå, går jo flere en fremtid i møte der de må regne med å leie hele livet. Da må lovverket endres til å beskytte leietaker fra utkastelse og utnyttelse, kanskje på en mer lik måte som forbrukerkjøpsloven. Dette er jo tross alt folks hjem.

Erfaringer som leietaker

Etter å ha bodd hos SIO ville Teodor og noen venner flytte i hus sammen. En utleier eide et hus, og hadde bygd ett til for utleie på tomt.

– Han bodde i nabohuset og skulle følge med så vi ikke gjorde noe tull, forteller Teodor. – På andre visninger møtte vi andre boende i kjellere eller sidedeler, uten at det var informert om i annonsene. Mange annonser var mangelfulle, med få bilder, og sjelden plantegninger. Og svært mange nektet å leie ut til andre en småbarnsfamilier.

– Hjemmet ditt burde ikke være underlagt det frie markedet i det hele tatt, mener

Teodor, men foreslår uansett noen konkrete endringer for å beskytte leietakernes rettigheter, som å lovpålegge detaljerte annonser med full informasjon om boligen, forby diskriminering basert på samlivsform og sikre at kontrakter skal holdes ut tiden.

Studentsamskipnader sammen med kommuner burde kunne dekke behovet for korttidsleie der det er behov for det, og utenom det burde leie for å eie være noe man burde kunne kreve hvis man ønsker å bo langsiktig.

En ny regjering må ta grep som styrker leietakerne!

LO i Oslo har arbeidet lenge med å få aktiv boligpolitikk. I Oslo er prisen på en alminnelig bolig tredoblet på 15 år, mens snittlønna kun økte med en tredel av boligprisøkningen i samme periode. Arbeidstakere med vanlig lønn har ikke råd. Det grådige private utleiemarked blir en varig felle, og å spare for å eie blir en fjern drøm.

Å ha et hjem som base i en skiftende verden er for mange en selvfølge, men gjelder langt fra for alle. Nesten en fjerdedel av oss leier boligen vi bor i, og svært mange har ikke et reelt valg om å kjøpe, fordi inntekten ikke strekker til. Hovedregelen bør fortsatt være at flest mulig skal eie sin egen bolig, men for stadig flere vil leiemarkedet være et alternativ. Da kan ikke dette markedet framstå som det rene vill vest, som i dag.

– Det er stor ubalanse i maktforholdet mellom folk som eier bolig de leier ut, og folk som må leie et sted å kalle et hjem, sier Teodor Barholt. Foto: Privat.

Ny husleielov som en start

Forbrukerrådet engasjerer seg for en rettfærdig boligpolitikk og mener at det viktigste tiltaket er en ny husleielov som gjør det like trygt å leie som å eie. Husleieloven er en god lov for utleier, men ikke for leietaker, mener Forbrukerrådet. Vi trenger rimeligere leieboliger med langsiktige leiekontrakter, styrket oppsigelsesvern og bedre beskyttelse mot ulovlige leieøkinger.

Staten kan også gi insentiver for en utleiesektor som driver profesjonelt og seriøst, og bygge opp en større offentlig utleiesektor. Å skape et tryggere leiemarked

handler til syvende og sist om politisk vilje.

Hva mener partiene?

I Danmark og flere andre land er det vanlig med et ikke-kommersielt leiemarked, som del av en tredje boligsektor. Flere norske kommuner prøver nå ut dette. For å lette arbeidet for kommuner som vil legge til rette for rimeligere leieboliger, trengs blant annet endringer i Plan- og bygningsloven som gjør det mulig å sikre en andel leieboliger i større regulerings- og byggesaker. Det trengs også endringer i husleieloven som sikrer leietakernes rettigheter, ikke huseiernes.

Vil partiet lovregulere for en ikke-kommersiell boligsektor?

 Arbeiderpartiet		 Rødt	 miljøpartiet de grønne	 Senterpartiet		 HØYRE	 VENSTRE	
								Ubesvart

* Ap ønsker ikke en permanent todeling av boligmarkedet, men heller leie-til-eie-ordninger, utvidet Husbanken-mandat til også å gjelde unge uten egenkapital, og kommunal rett til å kreve en andel rimelige og sosiale boliger der det bygges nytt.

Vil avvikle bemanningsbransjen

– Problemet med bemanningsbransjen er at den må selge arbeidskraft billig for å tjene penger, og de som taper på det, er arbeiderne, sier Alexander Hopland-Wøien. Han leder Tømrer- og Byggfagforeningen i Oslo, avd. 601 i Fellesforbundet.

LO i Oslo vil avvikle bemanningsbransjen, i første omgang i Oslo-området. Muligheten til å definere arbeid som midlertidig har skapt en u håndterbar gråsoner i dagens regelverk.

Finner nye smutthull når loven endres

Siden 2000 har bemanningsbransjen fått vokse nokså uhemmet. Innstramminger har bare ført til at bransjen har funnet nye smutthull. Da nye og strengere regler trådte i kraft i 2019, hadde bemanningsbransjen allerede funnet ut hvordan de kunne omgå loven. Et godt eksempel er deltidskontraktene som har krøpet inn i bygg- og anleggsbransjen.

En av innstrammingerne i arbeidsmiljøloven fra 2019 handlet om at ansatte skulle ha forutsigbarhet, at de skulle slippe å gå i korte eller lange perioder uten å vite når de fikk oppdrag igjen. Bemanningsbyråene måtte ansette folk, og det gjorde de – på deltidskontrakter.

En bygningsarbeider i 20 prosent stilling i et bemanningsbyrå, kan leies ut fulltid for en periode. Og så kan det gå kort eller lang tid før bemanningsbyrået leier ham ut igjen. Livet er like lite forutsigbart som før, men bemanningsbyråene har sitt på det tørre.

Deltidsansatte må jakte på ekstravakter

I velferdssektoren har mange levd med ufri-villig deltid i årevis.

– Det er trist at deltid kryper inn som

Lisbeth Norshus, fylkessekretær i Fellesorganisasjonen Oslo.

standard i flere bransjer. Helse- og sosialarbeidere og mange andre i «myke» yrker har slitt med dette i årevis, sier Lisbeth Norshus. Hun er fylkessekretær i Fellesorganisasjonen Oslo, som blant annet organiserer vernepleiere og sosionomer. – Mange i velferdssektoren har små faste stillinger og er avhengige av ekstravakter. Livet blir veldig uforutsigbart. Du vet aldri fra måned til måned hvor mye penger du får inn på konto. Mange som jobber deltid har blant annet problemer med å få huslån.

Færre fagarbeidere - leier inn ufaglærte

Bygningsarbeiderforeningens kartlegginger viser at rundt 40 prosent av arbeidet som

utføres på byggeplasser i Oslo er gjort av innleid arbeidskraft. Innleie av arbeidskraft er ikke problematisk bare for den enkelte. Alexander Hopland-Wøien forteller at siden 2000 har produktiviteten i privat sektor i fastlands-Norge økt med 30 prosent. I samme periode har produktiviteten i bygge- og anleggsvirksomhet falt med 10 prosent.

– Mye av grunnen til dette fallet, er at det blir stadig færre fagarbeidere på norske byggeplasser. Det svarer seg økonomisk for byggherrer å leie inn ufaglærte arbeidere midlertidig, heller enn å ansette fagarbeidere som kan bidra til å finne de gode og produktive løsningene.

LO i Oslo mener at å leie arbeidskraft kun må være tillatt i reelle vikariater og mellom de enkelte produksjonsbedrifter.

Det viktigste er bedre grunnbemanning

Oslo kommune bruker så mye som 1300 årsverk i året på overtid og ekstravakter bare innenfor pleie og omsorg. Disse timene fylles av de som aldri har fri, de som alltid venter på at telefonen skal ringe og tilby en ekstravakt. De som aldri blir en del av faglig utvikling eller et trygt arbeidsliv.

I velferdssektoren fører deltid og innleie til usikkerhet hos de som trenger pleie, omsorg og rådgivning. I løpet av en turnusperiode på for eksempel et sykehjem, kan det være flere titalls ansatte å forholde seg til. Det tar mye tid og ressurser å organisere ekstravakter. Innenfor helse, omsorg, pleie og sosiale tjenester er det viktigste å få på plass bedre grunnbemanning og lokale «vikarpooler», med fast ansatte vikarer.

– Det er ikke nok å si at man vil satse på heltidskultur og faste stillinger. Gode intensjoner holder ikke, stat og kommune må ta grepene som gjør jobben, slår Lisbeth Norshus fast.

Start med Oslo-området

Bruk av innleid arbeidskraft hemmer faglig utvikling og kompetanseheving.

Alexander Hopland-Wøien, leder
Tømrer- og Byggfagforeningen i Oslo

Ikke bare fordi det er færre ansatte på arbeidsplassen, men også fordi arbeidsfolk med to sjefer ender opp mellom to stoler hvor ingen av sjefene tar ansvar. Fellesskapet lider også når flere kolleger kommer og går. Bemanningsbyråer truer det organiserte arbeidslivet.

– Det er ikke nok å tette smutthull i arbeidsmiljøloven, arbeidsgiverne finner stadig nye. Vi vil avvikle bemanningsbransjen. Start med Oslo-området hvor problemet er størst, oppfordrer Alexander Hopland-Wøien.

Vil partiet forby bemanningsbransjen, i første omgang i Oslo-området?

								
✓	✓	✓	●	●	✗	✗	✗	Ubesvart

Fra ostepølvelkutt til

Et av spørsmåla LO i Oslo har stilt partiene i år, er om de vil avvikle ABE-reformen og legge til rette for faglighet, samarbeid og tillitsbaserte ledelsesformer. Den såkalte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen har siden 2015 gitt årlige flate kutt i budsjettene til statlige virksomheter, uten politiske prioriteringer eller mål utover at finansieringen av offentlig sektor svekkes.

Tillitsvalgtes erfaringer

Vi har møtt tillitsvalgte som heller vil bidra til å utvikle en tillitsreform som vektlegger faglighet, medbestemmelse, tillit og kvalitet i arbeidet.

– Det er snart flere høvdingar enn india- nare hos oss, sier Marc Gayorfar, som er hovedtillitsvalgt (NTL) i Folkehelseinsti-

tuttet. – Det ironiske med avbyråkratiseringskuttene i helseforvaltningen er at antall ledere har økt kraftig, mens antall ansatte gikk motsatt vei. Da pandemien starta var ca. 170 årsverk borte ved FHI, mens antall ledere var økt fra 71 til ca. 100. Forskjellen mellom ansattes og ledes lønningen har også økt betydelig, og nå tjener ledere ved FHI i snitt 50 prosent mer enn de ansatte. I tillegg er 200 av 1146 ansatte ved FHI midlertidige ansatte.

– Ingen i staten har fått færre oppgaver og kravene til de ulike direktorater vokser, tross mindre penger og kutt i basisbevilgninger, forteller Marc. Det blir da voldsomt press på å erstatte kuttene i basisbevilgningen med eksterntfinansierte midler. Denne konkurranseutsettingstankegangen svekker staten. Ved

å erstatte tjenestemannsloven med statsansatteloven, fjernet man også det sterke stillingsvernet statsansatte hadde. Ingen i Staten har så trygge jobber lengre. Med et betydelig svekket styrkeforhold mellom arbeidstaker- versus arbeidsgiversiden i mange statlige virksomheter i tillegg, blir da veien til fryktkultur og svekket medbestemmelse meget kort.

– Det vi har opplevd de siste sju årene er oppsplitting av tariffavtalen i staten, svekkelse av forhandlingsystemet og mer individualisert lønnsdannelse. Samtidig har ny lov om statsansatte gjort det lettere for arbeidsgiver å si opp folk. Et rødgroent fler-

Marc Gayorfar, hovedtillitsvalgt (NTL) i Folkehelseinstituttet.
www.pdf-arkivet.no/ (2022)

faglighet og tillit!

tall må gjøre om på disse endringene, skyter Natalia Zubillaga inn, hun er fagforeningsleder (NTL) på Universitetet i Oslo.

Hvor vil vi?

- Vi må radikalt endre hvordan vi tenker om offentlig sektor og hvordan vi organiserer velferdsstaten. Vår velferd må ikke styres etter bunnlinja eller som en butikk, slår Natalia fast.
- Det får konsekvenser for borgerne og rettsikkerheten når tjenester en har krav og rett på, fellesskapsgoder, ikke fungerer som følge av dårlig organisering. Det er styringspolitikken og mål- og resultatstyring som gjennomsyrrer staten som fører til uønsket byråkratisering
- at vi ikke får fokusert på jobben som skal gjøres – men i stedet sitter vi og rapporterer på mål som ikke henger sammen med det samfunnsoppdraget vi faktisk skal løse. Når folk mister tillitt til staten og offentlig velferd, er det lettere å bygge ned velferd!
- En tillitsreform må bety en avvikling

Natalia Zubillaga, leder (NTL) på Universitetet i Oslo

av mål og resultatstyringen, at vi får tilbake faglig ledelse, og sikrer mer medbestemmelse, er begge enige om. Pandemien har medført mye lærdom og vist oss at en sterkere stat og gode samarbeidsformer er viktig, avslutter de to tillitsvalgte.

Vil partiet avvikle ABE-reformen og legge til rette for faglighet, samarbeid og tillitsbaserte ledelsesformer?

 Arbeiderpartiet	 SV	 Rødt	 miljøpartiet de grønne	 Senterpartiet	 KLP	 HØYRE	 VENSTRE	 Ubesvart
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	

Momsfri reparasjoner og gjenbruk

– Jeg kunne like gjerne kjøpt ny mobil, forteller Audun Myhra Bergwitz. Da skjermen på mobiltelefonen knuste for et par år siden, fant han ut at han kunne kjøpt seg ny mobiltelefon for hva det ville koste å erstatte den knuste skjermen. Heldigvis var Audun forsikra:

– Med LO-forsikringa hadde jeg null egenandel og slapp å betale noe for reparasjonen, men slike enkle reparasjoner burde jo ikke koste så mye at man må forsikre seg mot dem. Dyre reparasjoner gjør det enklere å velge å kjøpe nytt i stedet, og det er ikke bra for miljøet.

Vi må ta flere grep for å redde kloden

Det er ikke *ett* tiltak som kan redde kloden. Vi må ta *mange* grep for å bremse klimaendringene og redde miljøet og naturen rundt oss.

Vi må stille om offshore-industrien, og heller investere i utvikling av teknologi og produkter som er miljø- og klimavennlige.

Vi kan ikke fortsette å pumpe opp olje, vi må legge om til produksjon av fornybar energi. Staten må bidra, og ikke bare med tilrettelegging for private, men også med egne investeringer og satsinger.

Vi må få ned bil- og flytrafikken – transport av både folk og varer må i mye større grad over på skinner og båt. Hurtiggående tog mellom storbyene vil være et miljøvennlig og effektivt alternativ som vil gjøre at flere velger tog i stedet for fly, og for at mer gods kan gå over på bane.

Og vi må få ned forbruket vårt. Forbruk av ting utgjør mellom 15 og 20 prosent av klimafotavtrykket vårt.

Mer gjenbruk og reparasjon

Mange velger å kjøpe nytt – det være seg sko, mobiltelefoner, møbler eller hvitevarer – heller enn å reparere, ettersom reparasjoner er veldig dyrt. Om den fem år gamle vaskemaskina di går i stykker, lønner det seg ofte for lommeboka å kjøpe en ny i stedet for å få den reparert, men det tar knekken på kloden på sikt. I år falt verdens «overforbruksdag» på 22. august – resten av 2021 bruker vi flere ressurser enn jorda klarer å produsere. Vi trenger å holde knappe råvareressurser lenger i omløp.

Sju av ti ville reparert mobiltelefonen sin om det lønte seg, fant Respons analyse i en undersøkelse fra 2017. Om alle i Norge i ett år hadde reparert mobiltelefonene sine i stedet for å kjøpe nye, kunne vi spart mange tonn med metaller og klimagassutslipp. Men mange har gjort den samme erfaringen som Audun – det lønner seg ikke for lommeboka.

De fleste ønsker å redusere forbruket og snu det i en mer miljøvennlig retning, men å reparere koster for mye. Å skifte snippene på skjorta koster mer enn å kjøpe ny. Momsfritak på reparasjoner og gjenbruk er et tiltak for å gjøre det lønnsomt.

Nordmenn fleste ønsker å redusere forbruket sitt, og snu det i en mer miljøvennlig retning. Reparere i stedet for å kaste, gjenbruke og leie i stedet for å kjøpe nytt. Men så lenge det koster mer å skifte snippene på skjorta enn å kjøpe ny, vil bruk og kast fortsatt være normen for de fleste av oss.

Norge kan bli et foregangsland i utviklinga av en grønn, sirkulær økonomi, og skape mange grønne arbeidsplasser på kjøpet. Da må vi forbruke mindre og forlenge levetida til produkter. Fritak for merverdiav-

gift på reparasjoner og brukthandel vil gjøre det enklere og mer lønnsomt for både forbrukere og selskaper å reparere og gjenbruke, i stedet for å tyne jordas ressurser.

Hva mener partiene?

Vi spurte partiene som sitter på Stortinget i dag om de vil gjøre reparasjoner og brukthandel momsfritt?

Rødt, MDG og KrF svarte uforbeholdent «ja», mens SV og Senterpartiet vil gjøre det i noe grad. Ap, Høyre og Venstre svarte «nei».

Vil partiet gjøre reparasjoner og brukthandel momsfritt?

								
								Ubesvart

Ber Norge om å slutte seg til forbudet mot atomvåpen

Det skjer veldig lite på nedrustningsfeltet. Inngåtte avtaler er blitt skrotet, som INF-avtalen om mellomdistanseraketter, og atomvåpenmaktene benytter fraværet av nedrustningsinitiativ til å ruste opp. Den siste store nedrustningsavtale mellom USA og Russland, Ny Start-avtalen om strategiske atomvåpen, sto i fare for ikke å bli fornyet. Men etter presidentskiftet i USA har avtalen nå blitt forlenget med fem år.

Fagbevegelsen har vært en drivkraft

Allikevel er atomvåpentrusselfen større i dag enn under den kalde krigen. I 2017 fikk ICAN, som arbeidet for en forbudstraktat, Nobels fredspris. I desember 2018 vedtok ITUC, den internasjonale fagbevegelsen, å støtte FN-traktaten som forbyr atomvåpen og å jobbe for rask ratifisering. ITUC representerer 207 millioner arbeidstakere i 163 land. LO har vært en drivkraft i dette arbeidet.

Norge må slutte seg til forbudet

22. januar i år trådte FNs atomvåpenforbud i kraft som internasjonal rett. Dette representerer et veiskille i det internasjonale arbeidet for nedrustning. Et flertall av den norske befolkning støtter dette forbudet. Men Norge deltok ikke i forhandlingene om FNs atomvåpenforbud i 2017 og har verken signert

LO i Oslos leder Ingunn Gjerstad holder appell imot atomvåpen under Hiroshimadagen 6. august. Foto: Mette Kloumann.

eller ratifisert forbudet. I stedet står Norge på sidelinjen og skjerner atomvåpenstatene for press om nedrustning. LO i Oslo ber den norske regjering slutte seg til forbudet.

Vil partiet gå inn for at Norge signerer FN-avtalen om å forby atomvåpen internasjonalt?

 Arbeiderpartiet	 SV	 Rødt	 miljøpartiet de grønne	 Senterpartiet	 KRF	 HØYRE	 VENSTRE	 Ubesvart
								

Forhåndsstemming til 10. september

Du kan forhåndsstemme i alle landets kommuner til 10. september. I Oslo er det 30 lokaler hvor du kan stemme på forhånd. Se oversikt over alle valglokaler på www.valglokaler.no

Valgdager 12. og 13. september i Oslo

På valgdagen må du stemme i kommunen du er folkeregistrert bosatt i per 30. juni 2021. Du kan stemme i hvilket som helst valglokale i kommunen / byen.

I Oslo er det valgdager søndag 12. og mandag 13. september. De 103 valglokalene i Oslo er åpne fra kl. 13:00 til 18:00 på søndag og fra kl. 09:00 til 21:00 på mandag.

Husk legitimasjon når du skal stemme!

Du trenger ikke valgkort, men du må vise

legitimasjon når du skal stemme. Legitimasjon kan for eksempel være pass, førerkort eller bankkort med bilde, men du kan også bruke annen type legitimasjon.

Se mer informasjon på www.valg.no og www.oslo.kommune.no/politikk/valg

Er du i karantene kan du stemme hjemme

Er du i isolasjon eller har nyoppståtte symptomer på luftveisinfeksjon den siste uken før valgdagene kan du søke kommunen om å stemme hjemme frem til kl. 10 på valgdagen 13. september. Ring telefon 23 46 12 12 eller send søknad til valgioslo@oslobystyre.no.

Oslo får ett ekstra mandat

Oslo har hatt stor befolkningsøkning siden forrige fordeling av mandater mellom valgdistriktene i Norge. Derfor har valgdistriktet Oslo fått ett ekstra mandat siden forrige stortingsvalg og har i 2021 20 mandater.

Foto: Oslo kommune/Sturlason

Dette heftet er utgitt av LO i Oslo, Møllergata 24, 0179 Oslo, til stortingsvalget 2021

Ansvarlig redaktør: Ingunn Gjerstad

Tekst: Ingunn Gjerstad og Marit Halse

Grafisk utforming: Alexander Kvedalen

Trykk: TS Trykk AS Opplag: 20.000

Trykt på miljøvennlig papir

LO i Oslo

Velg side for nytt flertall

LO i Oslo samordner fagforeningenes faglige og politiske arbeid. Vi er partipolitisk uavhengige, men ikke politisk nøytrale. I Norge øker ulikhetene og Oslo er en delt by med store forskjeller mellom folk. Vi arbeider for å redusere ulikhet, for fellesskapsløsninger og for å styrke lønns- og arbeidsvilkår.

I valget er disse sakene viktige for oss:

Faste og hele stillinger!

Stat og kommune må ta grep sammen med næringslivet, for et arbeidsliv med kompetente, trygge ansatte. LO i Oslo vil utvikle bemanningsbransjen, i første omgang i Oslo-området og gjøre faste, hele stillinger til normalen.

Å bo trygt og ha råd til å leie eller eie!

Vi trenger aktiv boligpolitikk, der de som har mest fra før ikke så lett kan spekulere i andres bolignød. Husleieloven må endres for mer trygghet for de 23 prosent av oss som leier. Ikke-kommersielle boliger for at folk skal ha råd til et hjem.

Tillit på jobben!

Staten drives mer som butikk enn velferd. Tillitsvalgte i staten vil bidra til å utvikle en tillitsreform som vektlegger faglighet, medbestemmelse, tillit og kvalitet i arbeidet.

Klimakamp i hverdagen!

Forbruk av ting utgjør mellom 15 og 20 pro-

*– Velg side for nytt flertall,
oppfordrer Ingunn Gjerstad,
leder for LO i Oslo*

sent av klimafotavtrykket vårt. Mange kjøper nytt, heller enn å reparere, siden reparasjoner er veldig dyrt. Et viktig tiltak for mer sirkulær økonomi er derfor å fjerne skatt på reparasjoner.

Nei til atomvåpen!

I år utløper den siste atomvåpenavtalen mellom Russland og USA. Atomvåpentrusselfen er større i dag enn under den kalde krigen, en ny kapprustning er i gang. Norge må signere FNs atomvåpenforbud.

Se alle spørsmålene fra LO i Oslo og partienes svar på www.lo-oslo.no/valg. Her finner du også podkaster, videoopptak av politisk lunsj og annet om valget.

LO i Oslo anbefaler å stemme på disse partiene:

